

Calluna

35(2) 2018

Calluna

ÅRG. 35 2018 NR 2
ISSN 2000-2335

Utgiven i samarbete mellan

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FORENING och
BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Redaktör: Birgitta Herloff   Ansvarig utgivare: Gösta Börjeson

Redaktionskommitté: Eva Andersson, Evastina Blomgren, Kurt-Anders Johansson, Michael Johansson, Erik Ljungstrand

VÄSTERGÖTLANDS BOTANISKA FÖRENING

Bankgiro: 5155-4400   Årsavgift: 150 kr
Adress: c/o Studieförbundet Sjuhärad
Yxhammarsgatan 8-10   503 31 Borås
Hemsida: <http://vbotaniskaforening.se>
E-post: info@vbotaniskaforening.se

STYRELSE:

Ordf: **Gösta Börjeson**
Dammgatan 10   566 32 Habo
036-40611 / 0705-957096   gosta.borjeson@telia.com
V ordf: **Birgitta Lindqvist**
Forbondegatan 27   462 41 Vänersborg
0701-736214   birgitta.lindqvist97@gmail.com
Skr: **Ulla-Britt Andersson**
Tingvallavägen 3   461 32 Trollhättan
0706-459333   carin.u-b.andersson@telia.com
Kassör: **Olof Janson**
Kårtorp 1   533 97 Götene
0511-53026, 53016 / 0705-690386
Övriga: **Rolf-Göran Carlsson**
Södra Bergvägen 13   541 31 Skövde
0500-471411 / 0705-713435
rolf-goran.carlsson@telia.com
Kurt-Anders Johansson
Henrik Gjutares gata 36 B   541 45 Skövde
0500-411780 / 0706-301736
johansson.kurt-anders@telia.com
Michael Johansson
Bodagatan 27   507 42 Borås
0704-552247 / 0723-184581   ambrosia20@live.se
Peter Laudon
Ryttaregårdsvägen 14   532 73 Varnhem
0511-60586 / 0706-520911
peterlaudon1@gmail.com
Erik Ljungstrand
Järkholmsvägen, pl 614   436 56 Hovås
0708-559628
Enar Sahlin
Box 3   438 05 Hindås
0301-10848 / 0706-604919   enar.sahlin@telia.com
Lennart Sundh, SUNDH MILJÖ
Odengatan 24 C   521 46 Falköping
0709-667959 hem: 0515-16759
sundh.miljo@telia.com

Rapportmottagare: Lennart Sundh

Floraväktarsamordnare: Michael Johansson, Enar Sahlin

Exkursionskommitté: Peter Laudon, Birgitta Lindqvist,

Erik Ljungstrand

Hemsidesansvarig: Lennart Sundh

Botanik i Väst-ansvarig: Lennart Sundh

BOTANISKA FÖRENINGEN I GÖTEBORG

Plusgiro: 52 41 55-9   Årsavgift: 150 kr
Adress: Botanhuset
Box 461   405 30 Göteborg
Hemsida: <http://www.bfig.se>
E-post: botaniska.foreningen@bfig.se

STYRELSE:

Ordf: **Aimon Niklasson**
Trolltjärn 18   436 40 Askim
031-261378 / 0736-254461
aimon@bahnhof.se
V ordf: **Börje Wernersson**
Heljereds Byväg 13   428 36 Källered
0737-255678
borje.wernersson@gmail.com
Skr: **Erik Ljungstrand** (se vänsterspalten)
V skr: **Staffan Wall**
Gibraltargatan 44   412 58 Göteborg
031-160560 / 0766-346240
wall@chem.gu.se
Kassör: **Sören Svensson**
Båtsman Gräs gata 11   422 57 Hisings Backa
031-523865 / 0703-222403
soren.svensson@mbox303.tele2.se
Övriga: **Ragnhild Crawford**
Önneröd 150   442 72 Kärna
0303-226123 / 0730-228517
ragnhild.neil.crawford@gmail.com
Johan Grudemo
Majstångsgatan 10   414 72 Göteborg
031-7151818 / 0738-090512
johan@kitas.se
Claes Gustafsson
Storesandsvägen 7   430 82 Donsö
0703-210641
claes.gustafsson@bioenv.gu.se
Enar Sahlin (se vänsterspalten)
Floravårdssamordnare: Enar Sahlin
Exkursionskommitté: Eva Andersson, Johan Ennerfelt,
Johan Grudemo, Lars Johnson, Erik Ljungstrand
Eftersitskommitté: Stina Andersson, Eva Falk, Eva van
Odiijk, Gunilla Tochtermann
Hemsidesansvarig: Aimon Niklasson
Botanik i Väst-ansvarig: Börje Wernersson

Ordföranden i BFiG har ordet

Aimon Niklasson

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

Bästa växtvänner! När jag skriver detta har våren just slagit till och knopparna spirar och mossor och lavar tittar fram under snö och is. Hoppas vi åtminstone får någon högsommardag i år! Det finns mycket att se fram emot. Genom ett gediget gemensamt exkursionsprogram tillsammans med VBF och våra månadsmöten i BFiG hoppas vi kunna bjuda på en intressant samling av upplevelser både i naturen och i föreläsningssalen. Vi tänker fortsätta våra studiecirkel (kärlväxter och mossor) och kanske inrikta oss lite mer på att försöka provinventera en lämplig yta och kanske några rödlistade växter. Även om floravårdsarbetet fått en mer central ”styrning” så kommer Michaels och Enars bidrag till detta nummer att hjälpa oss att få en god uppfattning om vad som kan göras i vår landsända. Det finns en viss risk, för att uttrycka det milt, att myndigheter kan tolka avsaknad av rapporter i Artportalen som att viktiga arter därigenom saknas. Ofta är de betalda inventeringarna gjorda under kort tid och under begränsade tidsperioder. Så de flesta botaniskt intresserade kan göra en insats. Och man inser nog inte hur kul det är förrän man bidragit med en observation på riktigt.

Du som varit med om något spännande i växtvärlden, skriv om det för våra medlemmar. Växterna behöver inte vara

sällsynta! Upplevelse och observationer handlar ju ofta om vanliga arter och samspelet i naturen. Tillåt dig att bli lite förundrad. Vederhäftiga fakta är naturligtvis viktigt inom botaniken men vi får inte glömma behovet av upplevelsen för att göra det mera meningsfullt.

I detta nummer får ni också glädjen att pröva på att läsa om upplevelser på originalspråk förmedlade från ett naboland!

Vi hoppas att ni alla får en bra sommar och vi gratulerar redaktören Birgitta till att nu kunna se blommorna i en välförtjänt guldlupp.

När såg du en etternässla *Urtica urens* senast? Denna nässla sågs vid Stora teatern i Göteborg under lavexkursionen 2017.

Foto: Aimon Niklasson

Rödlistan för Västergötland med kort floraväktarrapport 2017

Michael Johansson

Bodagatan 27, 507 42 Borås, ambrosia20@live.se

Enar Sahlin

Box 3, 438 05 Hindås, enar.sahlin@telia.com

Det utkommer en ny rödlista från Artdatabanken vart femte år. Senaste utgåvan var *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Dess kärlväxtlista presenteras här i sin helhet för Västergötland med en kort beskrivning av varje förekommande art eller motsvarande. För de växter som besökts och rapporterats till Artportalen under 2017 anges i fet stil både artnamnet och förekommande kommun (de tre första bokstäverna i kommunnamnet, dock skrivs Göteborg ”Gbg”, Lilla Edet ”Led” och Mariestad ”Mad”) plus antalet besök. Om inget besök gjorts 2017 anges senaste observationen. Sist anges inom parentes antalet kända lokaler efter 1978. Då en utförligare årsrapport redan finns på Artportalen, <http://www.artportalen.se/>, redovisas vårt floraväkeri på detta sätt

NATIONELLT UTDÖD - RE

art som inte längre räknas som kapabel att bilda livskraftiga bestånd men som tillfälligt kan uppträda från en fröreserv eller som tillfällig inkomling i regionen (tidigare benämnd FÖRSVUNNEN)

Avena strigosa, purrhavre

Åkerogräs. Senast sedd på tipp i Göteborg 1956. (0)

Camelina alyssum, lindådra

Åkerogräs. Senast sedd i Mölndal 1940. (0)

Camelina sativa, oljedådra

Åkerogräs och odlad oljeväxt. Tillfällig. Senast sedd i Lerum 2005. (4)

Chenopodium urbicum (*Oxybasis urbica*), bymålla

Gårdsogräs. Tillfällig. Senast sedd i Göteborg 2004. (1)

Cuscuta epilinum, linsnärja

Linåkerogräs. Senast sedd i Töreboda 1967. (0)

Euphrasia rostkoviana ssp. *montana* (*E. officinalis* ssp. *monticola*), ängsögontröst

Slättermarksväxt. Senast sedd i Ulricehamn 1939. (0)

Galium spurium ssp. *spurium*, linnåra

Linåkerogräs. Senast sedd i Bollebygd 1967. (0)

Lolium remotum, linrepe
Linåkerogräs. Senast sedd i Mölndal 1948. (0)

Lolium temulentum, därrepe
Åkerogräs. Senast sedd i Göteborg 1955. (0)

Pulicaria vulgaris, loppört
Åkerogräs. Senast sedd i Göteborg i mitten av 1800-talet. (0)

Rosa pimpinellifolia (*R. spinosissima*), pimpinellros
Naturliga förekomster saknas numera i Sverige. Kvarstående prydnadsbuskar på 32 lokaler. (0)

Solanum villosum ssp. *miniatum*, röd nattskatta
Ruderatväxt. Senast sedd i Göteborg 1987. (1)

Spergula arvensis ssp. *maxima*, jättespärgel
Åkerogräs. Senast sedd i Ulricehamn 1924. (0)

AKUT HOTAD - CR

art som bedöms löpa extremt hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på, då arten minskar mycket snabbt, har mycket litet utbredningsområde, mycket litet reproducerande antal och mycket stor försvinnanderisk

Acer campestre, naverlönn
Kvarstående och förvildad, främst i Göteborgstrakten. Senast sedd i Göteborg 2015. (0)

Agrostemma githago, klätt
Gammalt åkerogräs. Senast sedd i Göteborg och Falköping 2013. (10)

Ajuga genevensis, kritsuga
Tillfällig, förvildad eller odlad. Senast sedd i Göteborg 2013. (1)

Apium graveolens, selleri
Tillfällig på ruderatmark i Göteborgstrakten. Senast sedd i Mölndal 2010. (3)

Chenopodium vulvaria, stinkmålla
Tillfällig på ruderatmark. Senast sedd i Mölndal 2005. (2)

Cyperus fuscus, dvärgag
Tillfällig. Fuktmarker och stränder. Senast sedd i Göteborg 2007. (1)

Ilex aquifolium, järnek
Förvildad och som prydnadsträd. Senast sedd i Göteborg 1960. (0)

Melilotus dentatus, strandsötväppling
Tillfällig. Senast sedd i Göteborg 1933. (0)

Mertensia maritima, ostronört
Arktisk havsstrandsväxt. Senast sedd i Göteborg, Vinga 1892. (0)

Nasturtium microphyllum, bäckfräne
Tillfällig. Mycket sällsynt i bäckar och diken. Senast sedd i Göteborg 1955. (0)

Rhinanthus serotinus var. *apterus* (*R. angustifolius* ssp. *apterus*), åkerskallra
Åkerogräs och kulturföljeslagare, förr svårt ogräs i höstsåd. Senast sedd i Herrljunga 2013. (4)

***Rubus loehrrii*, bergumsbjörnbär**

SVERIGEANSVAR Nordens enda kända växtplats. Närmast i S Tyskland. Här spontant invandrad. Lokalen i Bergum besöks årligen. Busksnäret nära liten väg genom lövskogsparti. **Gbg (1)**. (1)

Senecio erucifolius (*Jacobaea erucifolia*), flikstånds
Sällsynt i näringsrika vägkanter och backar. Senast sedd i Göteborg 1905. (0)

Stipa pennata, fjädergräs

SVERIGEANSVAR Ursprunglig och kalkgynnad stäppängsväxt. I Sverige endast på Falbygden, sen gammalt Bondegården (den klassiska sedan 1700-talet), Nolgården och Varholmen. (7)

Taraxacum obtusilobum, fetmaskros

SVERIGEANSVAR Sekt. *Ruderalia*. Enda kända kvarlevande lokalen i Sverige och i hela världen! Den enda kända normalsexuella *Taraxacum*-arten i Norden. Kvar 1995 på en enda, gammal lokal i Änggården. 2010 fanns 18 ex. Därefter minskande. Senast sedd Göteborg 2011. (1)

Taraxacum pseudosuecicum, sankmaskros

Sekt. *Palustria*. Växer i kalkfuktängar, gärna i kanten av vätar. Sedd i Falköping 2015. (3)

***Taraxacum vestrogothicum*, västgötamaskros**

SVERIGEANSVAR Den enda **endemiska** arten för landskapet! Växer i betade kalkfuktängar. Mycket sällsynt och fåtalig. **Fal (1)**. (6)

Tephrosieris palustris, kärnrocka

Sällsynt på stränder och fuktängar. Senast sedd i Falköping 1919. (0)

Tilia platyphyllos (*T. cordifolia*), bohuslind

Inhemsk i norra Bohuslän. Parkträd ofta kvarstående eller planterad. Senast sedd i Borås 2013. (0)

Ulmus glabra, alm (skogsalm)

Ursprunglig och vanlig på näringsrika mulljordar. Minskande pga almsjukan. Funnen i 631 rutor (76%) under inventeringen för Västgötafloran.

Ulmus minor, lundalm

Kvarstående, förvildad. Senast sedd i Töreboda 1999. (6)

STARKT HOTAD - EN

art som bedöms löpa mycket hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar relativt snabbt, har litet utbredningsområde, litet reproducerande antal och stor försvinnanderisk

Allium senescens (*A. lusitanicum*), kantlök

Ursprunglig i torr gräsmark. Senast sedd i Göteborg 1994. (1)

Anthemis cotula, kamomillkulla

Gammal kulturföljeslagare på kväverik mark. Senast sedd i V. Frölunda, Gbg 2003. (4)

Apium inundatum (*Helosciadium inundatum*), krypfloka

Troligen ursprunglig på vattenstränder. Senast sedd i Falköping 1998. (2)

Arnoseris minima, klubbfibbla

Gammal inkomling på sandig åkermark. Senast sedd i Habo 2007. (1)

Atriplex laciniata, sandmålla

Tillfällig, obeständig inkomling på sandiga havsstränder. Senast sedd på Långa Skär, Gbg 1989. (2)

Atriplex pedunculata, saltmålla

Ursprunglig på glesbevuxna havssträndängar. Senast sedd på Stora Amundön, Gbg 2005. (1)

Botrychium simplex, dvärgläsbräken

Troligen ursprunglig. Växte på kalkrik gräsmark. Senast sedd i Skövde 1902. (0)

Bromus arvensis, renlost

Tidigare bofast, numera tillfällig i kulturmarker. Senast sedd i Ale 2004. (6)

Bromus commutatus, brinklost

Tillfällig inkomling på restmarker. Senast sedd i Götene 2006. (2)

Bromus racemosus, ängslost

Ursprunglig slätterängsart, tidigare bofast, nu troligen försvunnen. Senast sedd i Göteborg 1955. (0)

Bromus secalinus, råglost

Ursprunglig, gammal kulturföljeslagare. Senast sedd i Skara 2012. (13)

***Cardamine parviflora*, strandbräsma**

Ursprunglig vid Vätern i klippskrevor nära vattnet men även på hävdade marker och på muddermassor. **Kar (1), Tro (8), Vän (1).** (64)

***Carex maritima*, bågstarr**

Ursprunglig, konkurrenssvag på sandiga stränder. Hårt trängd av igenväxning. **Gbg (2).** (2)

Chenopodium murale (*Chenopodiastrum murale*), gatmålla

Gammal inkomling. Förekommer sällsynt i växthus och grönsaksodlingar. Senast sedd i Götene 2015. (3)

***Chimaphila umbellata*, ryl**

Ursprunglig, ljuskrävande och växer sällsynt i torr till frisk, främst tallskog. **Mad (1).** (76)

***Dianthus armeria*, knippnejlika**

Troligen inkommen och etablerad i kulturmarker. Slättergynnad. **Gbg (1).** (14)

Draba nemorosa, sanddraba

Tillfällig på öppen sandmark. Senast sedd i Svenljunga 1985. (1)

Dracocephalum ruyschiana, drakblomma

VÄSTGÖTAANSVAR Typisk stäppängsart med många lokaler i naturreservat, främst på Falbygden, några i Ätradalen och en på Kinnekulle. (91)

Dracocephalum thymiflorum, rysk drakblomma

Tillfällig som vallfröförening. Senast sedd i Göteborg 1963. (0)

Elatine hexandra, skaftslamkrypa

Ursprunglig. Växer ofta på grunda sandbottnar i näringsfattiga vatten. Senast sedd i Bollebygd och Trollhättan 2015. (30)

Eryngium maritimum, martorn

Ursprunglig på sandiga stränder. Senast sedd i Göteborg, Vrångö 2015. (2)

Euphrasia rostkoviana ssp. *rostkoviana* (*E. officinalis* ssp. *pratensis*), stor ögontröst

VÄSTGÖTAANSVAR Ursprunglig i naturlig gräsmark i kalkfuktängar och i rikkärr. Kräver kontinuerlig hävd. Främst Falbygden. (15)

Falcaria vulgaris, skärblad

Gräsfröinkomling växande i vallkanter. Senast sedd i Skövde, Lerdala 2000. (1)

Fraxinus excelsior, ask

Ursprunglig och ännu vanlig på mullrik mark men minskande pga askskottsjuka. Funnen i 759 rutor (91%) under inventeringen för Västgötafloran.

***Gentianella baltica* (*G. campestris* ssp. *baltica*), kustgentiana**

Mycket sällsynt i naturliga gräsmarker i Göteborgsområdet på Vrångö, Galterö och Nya Varvet. **Gbg (1)**. (3)

***Gentianella campestris* (*G. campestris* ssp. *campestris*), fältgentiana**

Ursprunglig i torra till friska betesmarker och slätterängar. Hävdberoende och gödselskyende.

tidig fältgentiana var. *suecica* (blommande före 1 juli) är slätterängsvarianten som finns främst i södra Västergötland. Senast sedd i Ulricehamn 2015.

sen fältgentiana var. *campestris* (blommande efter 15 juli) är betesmarksvarianten som finns sällsynt i norra halvan av landskapet. **Mar (2)**. (95)

Geranium lanuginosum, brandnäva

Ursprunglig på skogsbrandfält. Senast sedd i Trollhättan 1995. (2)

Geranium palustre, kärnäva

Ursprunglig i fuktiga slätterkärr. Senast sedd i Mölndal 1951. (0)

Gypsophila muralis, grusnejlika

Tillfällig och konkurrenssvag, ofta på störd mark. Senast sedd i Göteborg 2005. (15)

Hordeum secalinum, ängskorn

Tillfällig på strandängar och vägkanter. Senast sedd i Göteborg 1950. (0)

***Hypericum humifusum*, dvärgjohannesört**

Invandrad, växer i gammal åker eller vall med gles gräsväxt. Nu endast i Mariestad, Torsö. **Mad (1)**. (4)

Hypericum pulchrum, hedjohannesört

Ursprunglig på magra ljunghedar. Senast sedd i Göteborg 1928. (0)

Isolepis setacea, borstsäv

Ursprunglig på dyiga, sandiga stränder av sjöar och åar. Konkurrenssvag, störnings- och betesgynnad i Mark på Lygnerns östra strand 2005 med 1000-tals ex. Senast sedd 2016. (2)

Juncus capitatus, huvudtåg

Möjligen ursprunglig och bofast på sandiga Vänerstränder. Senast sedd i Mariestad 1897. (0)

Kickxia elatine, spjutsporre

Tillfällig och sydlig på åkrar och ruderatmark. Senast sedd i Vänersborg 1958. (0)

Lappula squarrosa, piggrö

Tillfällig på grusmark och klipphyllor. Senast sedd i Borås 1997. (1)

Marrubium vulgare, kransborre

Tillfällig på öppen gräsmark och i trädgårdar. Senast sedd i Göteborg 2004. (1)

Medicago minima, sandlusern

Tillfällig på sandmark, torrängar. Senast sedd i Svenljunga 1982. (2)

***Mentha gracilis*, ädelmynta**

Tidigare odlad. Nu sällsynt ogräs i odlingar, på vägkanter och på tippar. **Gbg (1).** (7)

Nepeta cataria, kattmynta

Sällsynt. Medeltida inkomling, odlad som läkeväxt. Visar sig ibland efter markarbeten och andra störningar, då ofta kortlivad. Senast sedd i Mölndal 2016. (14)

Neslia paniculata, korndådra

Gammal kulturföljeslagare som sällsynt växer som ogräs i åkrar och åkerkanter. Litet förekomstråde i Valle härad och på Nordbillingen. Senast sedd i Skara 2011. (14)

Ornithopus perpusillus, dvärgserradella

Tillfällig på ruderatmark och vägkanter. Senast sedd i Skövde 2008. (2)

Orobanche elatior, klintsnyltrot

Tillfällig, troligen insädd på 4 lokaler. Parasiterar på *Centaurea scabiosa*. Senast sedd i Götene, Österplana 1990. (4)

Orobanche reticulata, tistelsnyltrot

VÄSTGÖTAANSVAR Ursprunglig i fuktiga till friska, naturliga gräsmarker och skogsbryn. Parasiterar på olika *Cirsium*-arter och främst på brudborste. Senast sedd i Falköping, Götene och Mariestad 2016. (21)

Parapolis strigosa, ormax

Tillfällig på fuktig sandjord, strandängar. Närmast bofast vid Öresund. Senast sedd i Göteborg 1863. (0)

Petrorhagia saxifraga, klippnejlika

Sällsynt på torr grusmark och klippor. Senast sedd i Borås 1984. (1)

Phleum arenarium, sandtimotej

Sällsynt på kustnära sandjord. Ev. bofast. Senast sedd i Göteborg, Askim 1862. (0)

Polystichum aculeatum, uddbräken

Sällsynt på fuktig, skuggig, kalk- och mullrik mark. Två sentida lokaler på Kinnekulle. (2)

Potamogeton rutilus, styvnate

Mycket sällsynt, men troligen förbisedd. Senast sedd i Falköping 1999. (3)

Potamogeton trichoides, knölnate

SVERIGEANSVAR Ursprunglig. Växer i stillastående till svagt strömmande näringsrikt vatten. Under 1950-70-talen var kunskapen om arten nästan obefintlig. Arten är i Sverige mycket sällsynt. Göteborgsförekomsterna torde nu vara landets enda säkra. (17)

Pseudorchis albida, vityxne

VÄSTGÖTAANSVAR Ursprunglig i hedartade betesmarker, slåtterängar och ängsrester. Kräver ljus, slåtter och måttligt bete. Hotas av igenväxning och alltför intensivt bete. (12)

***Pulmonaria angustifolia*, smalbladig lungört**

VÄSTGÖTAANSVAR Ursprunglig stäppängsart som växer i torra, naturliga gräsmarker på Falbygden och i Ätrådalen. **Ska (1), Ulr (1).** (170)

***Pulsatilla vernalis*, mosippa**

Inhemsk i torra sandiga marker i tallmoar och magra betesmarker. Ljuskrävande och gynnad av bränning och bete. **Her (5), Skö (4), Vår (3).** (144)

***Rosa elliptica* ssp. *inodora* (*R. inodora*), västkustros**

Ursprunglig i betesmarker och gles hållmarkstallskog. Hotas av beskuggning och igenväxning. Växer på nordsidan av sjön Lygnern. **Mar (9).** (14)

Rumex conglomeratus, dikesskräppa

Tillfällig på ruderatmark. Sågs senast i Göteborg 2004. (2)

Salvia pratensis, ängssalvia

Tillfällig inkomling i gräsmarker. Senast sedd i Falköping 1983. (1)

Salvia verticillata, kranssalvia

Sällsynt inkomling på öppen ruderatmark, vägkanter och i gamla vallar. Hotas av igenväxning. (5)

Scandix pecten-veneris, nålkörvel

Sällsynt på näringsrika åkrar och ruderatmarker. Senast sedd i Vänersborg 1958. (0)

Sherardia arvensis, åker-madd

Gammal kulturföljeslagare med många lokaler som åkerogräs i Göteborgstrakten och på Kinnekulle. Missgynnas av det moderna jordbruket. Senast sedd i Göteborg 2003. (4)

Stachys officinalis (*Betonica officinalis*), humlesuga

Tillfällig, ofta kvarstående. Senast sedd i Göteborg 1995. (3)

Taraxacum egegiium, smalfjällig strandmaskros

Sekt. *Palustria*. Havs- och kalkfuktängar. Senast sedd i Falköping 1968. (0)

Taraxacum euryphyllum, bredskaftad fläckmaskros

Sekt. *Naevoza*. Växer i fuktig till frisk naturlig gräsmark i fina naturbetesmarker. Senast sedd i Borås 2015. (15)

Taraxacum pycnolobum, puckelmaskros

Sekt. *Ruderalia*. Funnen i Göteborg och Tranemo. (0)

Taraxacum ruberulum, skevmaskros

Sekt. *Erythrosperma*. Växer på torra, naturliga gräsmarker och havsstrandhedar. Senast sedd i Göteborg, Järkholmen (*locus classicus*). (0)

Taraxacum rubrisquameum, saltmaskros

Sekt. *Ruderalia*. Funnen i Göteborg (Askim). (0)

Verbascum densiflorum, ölandskungsljus
Tillfällig på ruderatmark. Senast sedd i Mölndal 1995. (6)

***Vicia pisiformis*, ärtvicker**

Ursprunglig i gles lövskog i sydvända branter. Hotas av igenväxning. **Skö (2)**. (6)

Vulpia bromoides, ekorrsvingel
Sällsynt på öppen sandmark, torrbackar. Senast sedd i Svenljunga 1981. (1)

Zostera angustifolia, smal bandtång
Växer på mjuka havsbottnar. Senast sedd i Göteborg 2002. (4)

SÅRBAR - VU

art som bedöms löpa hög risk att dö ut i vilt tillstånd, vilket allt tyder på då arten minskar snabbt, har ett mindre utbredningsområde, ett mindre reproducerande antal och ganska stor försvinnanderisk

Aira caryophyllea, vittätel
Tillfällig på torr, öppen kulturmark. Förbisedd. Senast sedd i Alingsås 1993. (1)

Alyssum alyssoides, grådådra
Växer på torra ställen i betes- och ruderatmarker, kalkgynnad. Mest på på Falbygden och Kinnekulle. Senast sedd i Götene och Falköping 2015. (39)

Anagallis minima (*Lysimachia minima*), knutört
Växer på grusiga, leriga stränder, främst i Göteborgstrakten. Senast sedd i Göteborg och Svenljunga 2015. (19)

Anthriscus caucalis, taggkörvel
Tillfällig på kustnära grusmarker. Sentida inkomlig. Senast sedd i Göteborg 2003. (3)

Arenaria gothica, kalknarv
VÄSTGÖTAANSVAR Finns närmast på Gotland. Ganska vanlig på Kinnekulles östsidas alvarmarker, Österplana hed och vall. Senast sedd i Götene 2015. (22)

***Arnica montana*, slättegubbe**

Ganska vanlig, men minskande i naturliga gräsmarker, ofta ogödslade betes- och slättermarker. Sveriges troligen största lokal finns på Remmene skjutfält med skattat antal av 200 000! **Ali (1), Ler (1), Mar (5), Tro (1), Vår (1)**. (2320)

***Asplenium adiantum-nigrum*, glansbräken**

Ursprunglig i klippskrevor nära havet. Ansågs utgången 1986, återfanns 1991 på samma lokal. **Gbg (1)**. (1)

***Asplenium adulterinum*, brunbräken**

VÄSTGÖTAANSVAR. Ursprunglig, växer på ultrabasiska serpentinerarter. Tidigare var Smålands Taberg enda kända växtplatsen i Sverige. Numera även i Töreboda. Lokalen senast besökt 2016. (1)

***Baldellia repens*, revsvalting**

VÄSTGÖTAANSVAR. Populationerna i sjön Anten utgör en viktig del av artens svenska utbredning. Vill ha öppna, konkurrenssvaga stränder, håller på att konkurreras ut av vassar och förbuskning. **Ali (12)**. (22)

***Bidens radiata*, grönskära**

Troligen ursprunglig vid Vänern på blöt strandmark. Uppträder i stor mängd utefter Hornborgasjöns stränder, ettårig och konkurrenssvag med en långlivad fröeserv. Senast sedd i Götene 2016. (78)

***Botrychium matricariifolium*, rutlåsbräken**

Ursprunglig, växer på klipphyllor eller i sandiga gräsmarker. **Fal (1), Var (1).** (24)

***Camelina microcarpa*, sanddådra**

Sällsynt ogräs på sandiga åkrar och ruderatmarker, mest på Falbygden och Kinnekulle. (49)

***Campanula rapunculus*, rapunkelklocka**

Tillfällig. Tidigare odlad som rotfrukt. Kvarstående eller som trädgårdsflykting. Senast i Skara 2012. (1)

***Carex hartmanii*, hartmanstarr**

Ursprunglig, kalkgynnad i fuktiga slätterängar och betesmarker. Senast sedd i Falköping och Karlsborg 2015. (17)

***Carex pulicaris*, loppstarr**

Ursprunglig i måttligt hävdade gräsmarker, rikkärr och fuktängar. Kalk- och hävdgynnad. Vanlig på Falbygden och söder därom. Senast sedd i Borås, Karlsborg, Tidaholm och Vårgårda 2015. (271)

***Carex punctata*, prickstarr**

Ursprunglig, växer i lösa tuvor i klippig terräng nära havet. Sällsynt. Senast sedd i Göteborg 2016. (7)

***Catabrosa aquatica*, källgräs**

Ursprunglig i våta betesmarker och på stränder. Senast sedd i Skövde 2015. (40)

***Centaurium erythraea*, flockarun**

Troligen ursprunglig på torr naturlig gräsmark på grönstengrund. Missgynnas av ohävd och hårt bete. **Lid (2).** (2)

***Cephalanthera rubra*, röd skogslilja**

Ursprunglig i öppen tallskog på lerig morän. **Kar (1).** (2)

***Chenopodium bonus-henricus* (*Blitum bonus-henricus*), lungrot**

Gammal inkomling. Växer nära gårdar och i naturbetesmarker. Främst på Falbygden och Kinnekulle där den är mindre vanlig, men minskande. **Göt (1), Ulr (1).** (136)

***Coronopus squamatus* (*Lepidium coronopus*), kråkkrossing**

Inkomling i gräsmattor och annan störd öppen mark. **Gbg (1), Möl (1).** (17)

***Cuscuta epithimum*, ljungsnärja**

Inhemsk parasit på örter och gräs i torra gräsmarker. Senast sedd i Skövde 2016. (2)

***Dactylorhiza majalis* ssp. *integrata*, englandsnycklar**

Mycket sällsynt på fuktig, kalkrik mark. Storvuxen, nära meterhög. Tidigare *D. praetermissa* (ett par år), utredd först 2015 trots länge välkänd på växtplatsen. Senast sedd i Lidköping och Skövde 2016. (4)

***Deschampsia setacea*, sjötåtel**

Ursprunglig på sandiga stränder. Senast sedd i Alingsås 2015. (3)

***Diphasiastrum tristachyum* (*Lycopodium tristachyum*), cypresslumner**

Ursprunglig i glesa, torra tallskogar, på ljunghedar och skjutfält. Förekommer numera i fyra områden: Göteborg (Vättlefjäll), Lerum (Alefjäll), Herrljunga (Remmene skjutfält) och Tidaholm-Habo (Svedmon och Hökensås). **Her (1).** (69)

Diphasiastrum × zeilleri (Lycopodium zeilleri), mellanlumner

Ursprunglig hybrid eller mellanform i lavtallskogar Göteborg , Vårgårda, Tibro, Töreboda, Karlsborg samt främst i Habo på Svedmon (Hökensåsområdet). (49)

***Drymocallis rupestris*, trollsmultron**

Ursprunglig, kalkgynnad i torra gräsmarker. Västligt orienterad, lokalerna spridda över hela landskapet. Minskande! **Bor (3), Vår (1)**. (250)

Elatine orthosperma, nordslamkrypa

Nordlig, men förekommer sällsynt i västra delen av landskapet. Senast sedd i Vänersborg 1938. (0)

Euphorbia exigua, småtörel

Tillfällig, på öppen kalkrik mark, åkrar och ruderatmark. Senast sedd i Vänersborg 1958. (0)

***Euphrasia micrantha*, ljungögontröst**

Mindre vanlig till sällsynt i ljungrika betesmarker och vägkanter. Gynnad av bete och bränning. **Bor (1), Gbg (1), Her (1), Vår (2)**. (64)

***Festuca altissima (Drymochloa sylvatica)*, skogssvingel**

Sällsynt i fuktig ängsskog, branter och blockig mark, främst i västra Västergötland och platåbergens branter. **Gbg (2)**. (45)

***Gentiana pneumonanthe*, klockgentiana**

Mindre vanlig till sällsynt i de västra delarna av landskapet, växer i blåtätel-dominerade fukthedar och kärrkanter. Ursprunglig och ljuskrävande. Minskande pga igenväxning och upphört bete och slåtter. **Gbg (4), Göt (1), Mar (2), Par (3)**. (165?)

Glyceria declinata, blågrönt mannagräs

Ursprunglig, på fuktig mark vid sjöar och åar. Gynnad av tramp och kalk. Senast sedd i Essunga, Falköping och Skövde 2015. (166)

Herminium monorchis, honungsblomster

Ursprunglig i kalkfuktängar. Äldre uppgifter från 40 lokaler. Senast sedd i Götene 2016. (22)

***Holosteum umbellatum*, fågelarv**

Tillfällig på torr, sandig mark. **Par (1)**. (2)

Hypochoeris glabra (Hypochaeris glabra), åkerfibbla

Gammalt åkerogräs. Senast sedd i Vara 2013. (3)

***Hypochoeris maculata*, slåtterfibbla**

Ursprunglig, i naturliga gräsmarker. Ljuskrävande och slåttergynnad. **Ali (1), Mar (2), Vår (1)**. (862)

Inula ensifolia, svärdkrisla

Spontan inkommen eller möjligen ursprunglig på öppet alvar. Upptäckt och senast sedd på Kinnekulle, Österplana 1920. Eftersökt under många år. (0)

Isolepis fluitans, flytsäv

Växer i näringsfattiga vatten och på moränstränder i södra sjuhäradsbygden. Senast sedd i Borås 2016. (53)

Lathyrus tuberosus, knölval

Växer i hagmark och i vägkanter, nu mest på Falbygden. Senast sedd i Götene 2016. (23)

Leersia oryzoides, vildris

Sällsynt på våt dy eller sand vid å-, bäck- och sjöstränder. Troligen spontant inkommen. Växer i strandkanten av Östen (8) och Tidan (1). Troligen förbisedd. Senast sedd i Skövde 2015. (7)

***Leonurus cardiaca*, hjärtstilla**

Gammal inkomling, odlad som läkeväxt. Växer vanligen kring gårdar, främst i Skaraborg. **Ska (1).** (47)

Limonium vulgare, marrisp

Alltmer sällsynt, växer på dyiga, salthaltiga havsstränder i Göteborgs skärgård. Senast sedd i Göteborg 2016. (21)

***Luzula sylvatica*, storfryle**

Tillfällig inkomling, oftast med gräsfrö. **Gbg (1).** (2)

Malva pusilla, vit kattost

Gammal kulturföljeslagare växer vanligen på kulturmark, gärna med djurhållning. Senast sedd i Göteborg, Gullspång, Götene och Mariestad 2015. (19)

Microstylis monophyllus (*Malaxis monophyllos*), knottblomster

Ursprunglig i rikkärr. Hotas av igenväxning. Endast en lokal är fortfarande aktuell på Kinnekulle. Inventeras årligen. Senast sedd i Götene 2016. (1)

Mulgedium quercinum (*Lactuca quercina*), karlsösallat

En sentida lokal för en trädgårdsflykting. Senast sedd i Göteborg Bot. Trädg. 1994. (1)

***Nasturtium officinale*, källfräne**

Sällsynt i näringsrika källflöden och diken. **Gbg (2).** (3)

Ononis spinosa ssp. *hircina*, stallört

Troligen ursprunglig på havsstrandängar, i betesmarker och på åkerrenar. Minskande. Senast sedd i Göteborg 2016. (144)

***Petrorhagia prolifera*, hylsnejlika**

Tillfällig. Prydnadsväxt från södra och centrala Europa. **Skö (1).** (1)

***Pilularia globulifera*, klotgräs**

Växer på sandiga, långgrunda sötvattensstränder. **Ali (1).** (13)

Polygala comosa, toppjungfrulin

Mycket sällsynt, växer i torra, naturliga gräsmarker med måttligt bete. Kalkgynnad och minskande pga upphört bete. Senast sedd i Falköping 2001. (6)

Potamogeton acutifolius, spetsnate

Ursprunglig. Mycket sällsynt i näringsrikt, kalkpåverkat vatten. En oroväckande minskning i individantal har de senaste åren visat sig för denna art. (11)

Potamogeton compressus, bandnate

Ursprunglig i klara, ganska näringsfattiga men gärna kalkpåverkade sjöar. Möjligen försvunnen på grund av bete av kanadagäss. Senast sedd i Skövde, Lången 2005. (5)

***Potentilla anglica*, revig blodrot**

VÄSTGÖTAANSVAR. Kanske ursprunglig. Mycket sällsynt på mager något störd mark. Växer i betesmark och vägrenar i sydligaste och sydvästligaste Sverige. **Här (1).** (2)

***Pulsatilla vulgaris* ssp. *vulgaris*, backsippa**

Mindre vanlig i naturliga gräsmarker, betesmarker och backar. Ljuskrävande och betesgynnad. Starkt minskande pga igenväxning och upphört bete. **Bol (1), Bor (6), Fal (1), Gbg (2), Her (1), Här (3), Ska (1), Ulr (3), Vår (2).** (988)

***Radiola linooides*, dvärglin**

Växer på sandig öppen mark såsom stränder. Förbisedd. Senast sedd i Göteborg 2016. (135)

***Ranunculus arvensis*, åkerranunkel**

Tillfällig från sydöstra Sverige. Sällsynt på kalkrik åker- och ruderatmark. Senast sedd i Habo 1991. (1)

***Raphanus raphanistrum*, åkerrättika**

Mindre vanlig, mest i skogsbygderna. Gammal kulturföljeslagare i åkrar och trädgårdar. Missgynnas av det moderna jordbruket. Senast sedd i Mölndal 2016. (238)

***Rubus dissimulans*, bohusbjörnbär**

Ursprunglig i snår, bryn och åkerrenar. Krypbjörnbär. Senast sedd i Göteborg 2012. (1)

***Rubus lamprocaulos*, naggbjörnbär**

Sällsynt krypbjörnbär i snår i Göteborgstrakten. Senast sedd i Göteborg 2015. (3)

***Rubus rosanthus*, rosenbjörnbär**

Ursprunglig i snår. Ett krypbjörnbär som förekommer på Donsö, Köpstadsö och Galterö. (6)

***Salix daphnoides* ssp. *daphnoides*, äkta daggvide**

Tillfällig, förvildad, sällsynt på fuktig, sandig mark. Senast sedd i Göteborg 1952. (0)

***Salix hastata* ssp. *vegeta*, källblekvide**

Växer i kalkfuktängar och rika våtmarker. **Fal (1).** (78)

***Saxifraga osloënsis*, hällebräcka**

Ursprunglig, växer på basiska klippor. Senast sedd i Vänersborg 1944. (0)

***Senecio aquaticus* (*Jacobaea aquatica*), vattenstånds**

Troligen ursprunglig, växer sällsynt vid kanter av åar och bäckar samt i fuktiga betesmarker. Lämnas av betesdjuren pga giftighet. En västlig art som växer längs Göta älv samt vid åar och bäckar i Mark (Storån, Surtan och Viskan) och Borås. **Gbg (1).** (66)

***Stachys arvensis*, åkersyska**

Gammal kulturmarksväxt, åkerogräs. Senast sedd i Skövde 2012. (15)

***Taraxacum laceratum*, parvelmaskros**

Sekt. *Borea*. Denna nordmaskros är funnen i 10 socknar. (0)

***Taraxacum maculigerum*, fläckmaskros**

Sekt. *Naevosa*. Växer i naturbetesmarker. (11)

***Taraxacum praestans*, kvällsmaskros**

Sekt. *Naevosa*. Växer i fuktiga naturbetesmarker. Senast sedd i Tidaholm 2011. (6)

***Thymus pulegioides*, stortimjan**

Växer i störda kulturmarker och är spridd i landskapet. Senast sedd i Borås 2016. (13)

Tragopogon dubius, stor haverrot

Tillfällig inkomling. Växer i torr öppen mark. Senast sedd i Göteborg 1926. (0)

Valerianella dentata, sommarklynne

Tillfällig inkomling i åkrar. Senast sedd i Götene 1993. (1)

***Verbascum lychnitis*, grenigt kungsljus**

Inkommen från centrala Europa genom fröhandel. Förvildad och kvarstående. **Gbg (1).** (29)

Vicia dumetorum, buskvicker

Sällsynt, troligen spridd från odling. Sedd i Götene 2013. (2)

***Vicia villosa ssp. villosa*, luddvicker (vanlig luddvicker)**

Oftast tillfällig, gammal inkomling med vallfröblandningar. Förr traktvis vanligt ogräs i råg, nu mest på trädor, jordupplag och andra kulturmarker. **Gbg (1).** (58)

Zostera noltii, dvärgbandtång

Ursprunglig på grunt vatten med mjuka bottnar i skyddade vikar vid havsstränder. Hittas även losspliten i tångvallar. Troligen förbisedd liksom den smala bandtången. (5)

NÄRA HOTAD - NT

art som nu eller i en snar framtid är nära att uppfylla de hot som föregående grupper är utsatta för (tidigare MISSGYNNAD)

***Adoxa moschatellina*, desmeknopp**

Växer i mullrika halvskuggiga lövskogar och igenväxande betesmarker. Minskande. **Mar (1), Par (1), Ska (1), Skö (1).** (340)

***Allium carinatum*, rosenlök**

Trolig inkomling med gräsfrö eller kvarstående efter odling som prydnadsväxt. **Tro (1).** (5)

Anemone sylvestris, tovsippa

Tillfällig. Kvarstående från odling eller utkast. Även subspontana (?) förekomster i naturlig miljö. Senast sedd i Falköping 2015. (4)

***Anthemis arvensis*, åkerkulla**

Ganska vanlig på öppen åkermark och ruderatmark. **Bor (1).** (755)

Apera spica-venti, kösa (åkerkösa)

Gammal kulturföljeslagare och besvärligt ogräs i grödor. Även på ruderatmark. Senast sedd i Vara 2010. (93).

***Asperugo procumbens*, paddfot**

Mycket sällsynt kulturföljeslagare. Växer vid gårdar och på ruderatmark. **Göt (1).** (9)

Blysmus compressus, plattsäv

Växer i betade kalkfuktängar. Minskande pga igenväxning, gödsling och utdikning. (60)

Blysmus rufus, rödsäv

Växer på fuktiga havsstrandängar. Minskande pga igenväxning och upphört bete. Senast sedd i Gbg, Vargö 1995. (10)

***Botrychium lunaria*, månläsbräken**

Mindre vanlig och minskande. Växer i naturliga gräsmarker, konkurrenssvag. **Ler (1), Mar (1).** (274).

***Brassica rapa* ssp. *campestris*, åkerkål**

Gammalt åkerogräs, även växande på andra kulturmarker. Senast sedd i Borås 2013. (319)

***Bromopsis benekenii*, strävlosta**

Sällsynt, växer på mullrik lövskog. **Skö (1).** (18)

***Buglossoides arvensis* var. *arvensis*, vit sminkrot**

Gammal kulturföljeslagare som åkerogräs och vid gårdar. Minskande. Senast sedd i Götene 2011. (184)

***Campanula cervicaria*, skogsklocka**

Ursprunglig i öppna, måttligt störda marker. Växer i blockig blandskog och vägskäringar. Ljuskrävande. Flest lokaler finns i nordöstra delen av landskapet. Senast sedd i Götene 2016. (86)

***Carduus acanthoides*, piggtistel**

Sällsynt, sentida inkomling i betesmarker och på vägkanter. Främst i Valle härad (7), ökande. Senast sedd i något 1000-tal i Skara, Skarke 2009. (8)

***Carex hostiana*, ängsstarr**

Ganska vanlig i kalkområdena. Växer endast i naturliga gräsmarker med lång hävdkontinuitet, betes-, slätter- och havsstrandängar. Senast sedd i Skara 2013. (350)

***Carex paleacea*, strandstarr**

Mycket sällsynt i Göteborgs skärgård. Växer på skyddade havsstränder. Missgynnad av bete och exploatering. Senast sedd i Göteborg 2016. (4)

***Carex vacillans*, saltstarr**

Mycket sällsynt i Göteborgs skärgård. Växer på skyddade, leriga havsstränder. Missgynnas av igenväxning och exploatering. Senast sedd i Göteborg 2010. (6)

***Cirsium acaule*, jordtistel**

Ursprunglig på torra naturliga gräsmarker. Betes- och kalkgynnad. Senast sedd i Falköping 2016. (431)

***Consolida regalis*, riddarsporre**

Gammalt åkerogräs i höstsådda åkrar. Hotas av gödsling och ogräsbekämpning. Senast sedd i Götene 2008. (39)

***Corydalis cava*, hålnunneört**

Växer på ödetomt i Tranemo och i Vitsippsdalen, Göteborg. Västgötska förekomster är förvildade från odling. Senast sedd i Göteborg 2015. (2)

***Crepis praemorsa*, klasefibbla**

Växer i naturliga betes- och slättermarker, främst Falbygden. Senast sedd i Falköping, Götene och Skövde 2016. (414)

***Epipogium aphyllum*, skogsfru**

Mycket sällsynt. Växer i mullrik mark i örtrik skog. Senast sedd i bl.a. Partille 2005. (6)

***Fumaria vaillantii*, blek jordrök**

Tillfällig, växer på öppen, kalkhaltig jord, ruderatmark. Senast sedd i Göteborg 1954. (0)

Galeopsis ladanum, mjukdån

Ganska vanlig gammal kulturmarksväxt, som förekommer som åkerogräs och på ruderatmarker. Senast sedd i Göteborg 2015. (393)

Galium suecicum var. *vestrogeticum*, västgötamåra

SVERIGEANSVAR Varieteten västgötamåra finns endast i Västergötland. Nominat-underarten var. *suecicum* (vanlig backmåra) finns i ett begränsat område i södra Småland, nordöstra Skåne och västra Blekinge. Västgötamåran är vanlig till mindre vanlig i ett mindre och begränsat område i nordvästra delen av landskapet i naturliga betesmarker, de flesta i Götene kommun. Senast sedd i Götene och Mariestad 2016. (159)

Genista tinctoria, färgginst

Inhemsk i Lyrestadstrakten ("lurstablomma"), vanligen spridd i vägkanter, i grustag och på restmarker, dessutom i några få naturliga gräsmarker. Senast inventerad 1991. (191)

Geranium bohemicum, svedjenäva

Mycket sällsynt på bränd skogsmark eller solexponerade hyggen. Ljuskrävande. Senast sedd i Skövde 2002. (25)

Glaucium flavum, strandvallmo

Tillfällig på sandiga havsstränder. Senast sedd i Göteborg 1879 (möjligen spontan förekomst) och 1943 samt Vänersborg, Vargön (på manganalm) 1958. (0)

***Goodyera repens*, knärot**

Ganska vanlig i frisk barrskog med lång kontinuitet. Minskande pga avverkningar. **Gbg (1), Mar (3), Vår (1).** (380)

Gymnadenia odoratissima, luktsporre

VÄSTGÖTAANSVAR Ursprunglig i rikkärr och kalkfuktängar. 3 äldre lokaler finns i Falköping och Götene. Har försvunnit från ett par lokaler pga igenväxning. (4)

Gymnocarpium robertianum, kalkbräken

Ursprunglig i främst gamla kalkbrott. Alla lokaler på Kinnekulle. Senast sedd i Götene 2016. (10)

Helianthemum nummularium ssp. *nummularium*, ljus solvända

Ursprunglig på torr, naturlig gräsmark. Missgynnas av hårt bete och igenväxning. Senast sedd i Falköping och Götene 2015. (104)

Hyoscyamus niger, bolmört

Medeltida kulturmarksväxt vid gårdar, fågator och vägkanter. Senast sedd i Skövde 2011. (56)

***Hypericum montanum*, bergjohannesört**

Ganska sällsynt sydbergsart på gräsmark i bergbranter och klippor. Kalkgynnad. Minskande pga igenväxning och försurning. **Mar (1).** (78)

Hypericum tetrapterum, kärrjohannesört

Tillfällig, ganska sällsynt i kalkhaltig mark i kärrängar, stränder och diken. Senast sedd i Göteborg 2004. (2)

***Juncus squarrosus*, borsttåg**

Ursprunglig i fuktiga magra gräsmarker, fukthedar, hyggen och ofta längs skogsvägar. Kalkskyende och ljuskrävande. **Här (3), Ler (1), Mar (1), Möl (1), Par (3).** (394)

Lavatera thuringiaca (*Malva thuringiaca*), gråmalva

Gammal läkeväxt, tillfällig på näringsrik mark. Tidigare sedd i Göteborg 2013 och 2015. (3)

Leontodon hispidus, sommarfibbla

Ganska vanlig i naturliga gräsmarker, slåtterängar och åkerrenar. Minskande pga igenväxning. **Mar (2), Vår (1).** (370)

***Limosella aquatica*, ävjebrodd**

Mindre vanlig på dyig botten på stränder vid hav, sjö och å. Konkurrenssvag. Senast sedd i Lidköping 2016. (37)

***Lithospermum officinale*, stenfrö**

Sällsynt, kalkkrävande i snår, bryn och rasbranter. Senast sedd i Göteborg och Falköping 2013. (22)

***Lotus tenuis*, smal käringtand**

Tillfällig på sandiga och steniga havsstränder. Senast sedd i Göteborg 2016. (4)

***Lunaria rediviva*, månviol**

Möjligen ursprunglig på Kinnekulle, ibland kulturspridd. Senast sedd i Götene. (12)

***Luzula multiflora* ssp. *divulgata*, backfryle**

Sällsynt. Växer i torrbackar och gräsmarker, mest i östra Sverige. Senast sedd i Göteborg 2015. (1)

Lycopodiella inundata, strandlummer

Växer på långgrunda sjöstränder, grustag och kärrkanter. **Ali (1), Bor (2), Gbg (6).** (82)

Lythrum portula, rödlänke

Ganska vanlig till sällsynt och minskande. Konkurrenssvag och hävdgynnad. Växer på stränder och annan fuktig mark. **Gbg (1), Par (2).** (120)

***Melampyrum cristatum*, korskovall**

Växer i naturliga gräsmarker, åkerrenar och vägkanter. Senast sedd i Falköping 2016. (19)

Misopates orontium, kalvnos

Sällsynt och tillfällig. Gammal inkomling på öppen sandig mark såsom banvallar, bangårdar och vägkanter. Förr åkergräs. **Bor (1), Mar (1).** (11)

***Odontites vernus*, åkerrödtoppa**

Gammal kulturföljeslagare, som ogräs på åkrar och öppna ruderatmarker. Senast sedd i Göteborg 2015. (78)

Pedicularis sylvatica, granspira

Mindre vanlig på fuktig, mager gräsmark och sjöstränder. 269 lokaler redovisade i florainventeringen 1984-2000. Minskande. **Bor (2), Gbg (5), Her (1), Lid (2), Mar (2).** (293)

***Persicaria foliosa*, ävjepilört**

Sällsynt på ler- eller dystränder. Senast sedd i Mariestad 1996-1997. (1)

***Pimpinella major*, stor bockrot**

Tillfällig på näringsrikmark i skogsgläntor och ruderatmark. Sedd i Mölndal 1947 och Skövde 2011. (1)

***Platanthera bifolia* ssp. *bifolia*, ängsnattviol**

Ursprunglig i naturliga gräsmarker, betesmarker, kärr och fuktängar. Kalkgynnad. Hotas av gödsling och ohävd. **Ler (1), Mar (2).** (777)

Poa remota, storgröe

Sällsynt, växer i mullrik mark, gärna blockig, i gles lövskog och utefter bäckkanter. Senast sedd i Borås och Mark 2015. (10)

Potamogeton friesii, uddnate

Mycket sällsynt i näringsrika sjöar och dammar. Senast sedd i Tidaholm 1996. (2)

Primula farinosa, majviva

Ursprunglig. Växer i kalkfuktängar och rikkärr. Missgynnas av ohävd. Senast sedd i Falköping, Skövde och Tidaholm 2015. (142)

Ranunculus polyanthemus ssp. *polyanthemus*, (vanlig) backsmörblomma

Ursprunglig i torra naturliga gräsmarker. Kalk- och betesgynnad, ljuskrävande. Mest på Falbygden. (378)

Rosa tomentella (*R. balsamica*), fikros

Sällsynt i kustnära områden, beteshagar, snår och åkerrenar. Senast sedd i Göteborg 2002. (1)

Rubus muenteri, grönbladsbjörnbär

VÄSTGÖTAANSVAR Sektionen äkta björnbär. Troligen spontant invandrad. Finns närmast i Småland. Den enda kända lokalen i västra Sverige, märkligt nog samma lokal som bergumsbjörnbär *Rubus loehrii*, som har sin enda svenska lokal här och syns vara spontant invandrad även den. Förekomsten bildar ett buskage med flera skott, varför det är svårt att ange antal exemplar. (1)

Rubus pruinosis, hallonbjörnbär

Sektionen krypbjörnbär. Kustbunden i snår i skogsbyn och rasbranter. Senast sedd i Göteborg 1957. (0)

Rubus scissus, nålbjörnbär

Sektionen äkta björnbär. Mycket sällsynt, kanske spontant invandrad. Växer upprätt i låga snår. (2)

Sagittaria sagittifolia, pilblad

Ursprunglig i näringsrikt vatten, längs vattendrag och sjöstränder. Senast sedd i Götene och Lidköping 2016. (220)

Saxifraga hirculus, myrbräcka

Ursprunglig i blöta kalkkärr. Endast två mycket välkända lokaler, Sjöängen och Gorsan, sedan 1863 resp. 1950. **Fal (1)**. (2)

Sedum anglicum, engelsk fetknopp

Växer på exponerade havsstrandklippor och grusiga stränder. Alla lokaler i Göteborgs-området. **Gbg (1)**. (17)

Serratula tinctoria, ängsskära

Mycket sällsynt. Växer i naturliga gräsmarker, gärna något betade. Slättergynnad. Minskande pga utebliven hävd. Senast sedd i Falköping 1993. (10)

Setaria viridis, kavelhirs

Kulturmarksväxt. 42 lokaler hittades vid inventeringen 1984-2000, främst i sydvästra Västergötland och på Falbygden. Senast sedd i Mölndal 2016. (46)

Spergula arvensis ssp. *arvensis*, sydspärgel

Åkergräs som troligen är ganska sällsynt. Växer i åkrar och trädgårdar, på tippar och gårdsplaner. Foderspärgel (*S. arvensis* ssp. *sativa*) är den underart som man vanligen finner. Senast sedd i Härryda 2012. (1)

Taraxacum duplidentifrons, svarttandad maskros
Sekt. *Ruderalia*. Inga sentida lokaler finns noterade. (0)

Taraxacum litorale, liten kärmaskros
Sekt. *Celtica*. Växer i betade kalkfuktängar på Falbygden. (8)

Thalictrum simplex ssp. *simplex*, vanlig backruta
Växer i naturliga gräsmarker. Minskande. Senast sedd i Götene 2016. (108)

Thesium alpinum, spindelört
Mycket sällsynt. Växer i öppen, naturlig gräsmark. Förekommer i Småland på flera lokaler. Återfunnen i Herrljunga, N. Säm 1984. Senast sedd i Herrljunga 2008. (1)

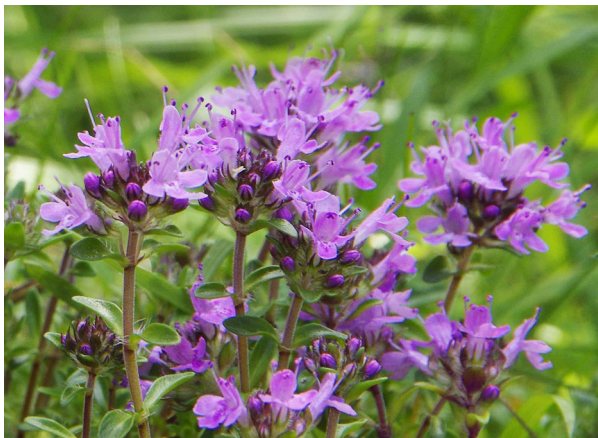
***Thymus serpyllum*, backtimjan**
Ursprunglig i torra naturliga gräsmarker och oödslade betesmarker. **Mar (1)**. (1152)

Tillaea aquatica (*Crassula aquatica*), fyrling
Växer sällsynt i hållkar och gropar på havsstränder. Ofta förbisedd. (12)

Trifolium montanum, backklöver
Stäppängsart. Växer i torr, naturlig gräsmark och betesmark. Trivs med oregelbunden slåtter och bete. (128)

***Urtica urens*, etternässla**
Gammal kulturföljeslagare i kulturmarker och trädgårdar. **Gbg (1)**. (309)

Viola persicifolia (*V. stagnina*), strandviol
Ursprunglig på leriga moränstränder. Hävdberoende och något kalkgynnad. Senast sedd i Vänersborg 2013. (103)

Thymus serpyllum, backtimjan

Foto: Karin Kjellberg

REGISTER

- alm 4
 ask 6
 backfryle 17
 backklöver 19
 backruta 19
 backsippa 13
 backsmörblomma 18
 backtimjan 19
 bandnate 12
 bergjohannesört 16
 bergumsbjörnbär 4
 blek jordrök 15
 blågrönt mannagräs 11
 bohusbjörnbär 13
 bohuslind 4
 bolmört 16
 borstsäv 6
 borsttåg 16
 brandnäva 6
 bredskaftad fläckmaskros 8
 brinklosta 5
 brunbräken 9
 buskvicker 14
 bymälla 2
 bägstarr 5
 bäckfräne 3
 cypresslummer 10
 desmeknopp 14
 dikesskräppa 8
 drakblomma 5
 dvärgag 3
 dvärgbandtång 14
 dvärgjohannesört 6
 dvärglin 13
 dvärglåsbräken 5
 dvärgserradella 7
 därrepe 3
 ekorrsvingel 9
 engelsk fetknopp 18
 englandsnycklar 10
 eternässla 19
 fetmaskros 4
 fjädergräs 4
 fikros 18
 fikstånds 4
 flockarun 10
 flytsäv 11
 fläckmaskros 13
 fyrling 19
 fågelarv 11
 fältgentiana 6
 färgginst 16
 gatmälla 5
 glansbräken 9
 granspira 17
 grenigt kungsljus 14
 grusnejlika 6
 grådådra 9
 gråmalva 16
 grönladsbjörnbär 18
 grönskära 9
 hallonbjörnbär 18
 hartmanstarr 10
 hedjohannesört 6
 hjärtstill 12
 honungsblomster 11
 humlesuga 8
 huvudtåg 6
 hylsnejlika 12
 hålnunneört 15
 hällebräcka 13
 jordtistel 15
 järnek 3
 jättespärjel 3
 kalkbräken 16
 kalknarv 9
 kalynos 17
 kamomillkulla 4
 kantlök 4
 karlsösallat 12
 kattmynta 7
 kavelhirs 18
 klasefibbla 15
 klintsnyltrot 7
 klippnejlika 7
 klockgentiana 11
 klotgräs 12
 klubbfibbla 5
 klätt 3
 knippnejlika 5
 knottblomster 12
 knutört 9
 knärot 16
 knölnate 7
 knölvial 11
 korndådra 7
 korskavall 17
 kransborre 7
 kranssalvia 8
 kritsuga 3
 krypfloka 4
 kråkrassing 10
 kustgentiana 6
 kvällsmaskros 13
 källblekvide 13
 källfräne 12
 källgräs 10
 kärrijohannesört 16
 kärnocka 4
 kärnäva 6
 kösa 14
 lindådra 2
 linnåra 2
 linrepe 3
 linsnärja 2
 liten kärrmaskros 19
 ljungsnärja 10
 ljungögönröst 11
 ljus solvända 16
 loppstarr 10
 loppört 3
 luddvicker 14
 luktsporre 16
 lundalm 4
 lungrot 10
 majviva 18
 marriasp 12
 martorn 6
 mellanlummer 11
 mjukdån 16
 mosippa 8
 myrbräcka 18
 månåsbräken 15
 mänviol 17
 naggbjörnbär 13
 naverlönn 3
 nordslamkrypa 11
 nålbjörnbär 18
 nålkörvel 8
 oljedådra 2
 ormax 7
 ostronört 3
 paddföt 14
 parvelmaskros 13
 piggföt 7
 piggtistel 15
 pilblad 18
 pimpinellros 3
 plattsäv 14
 prickstarr 10
 puckelmaskros 8
 purrhavre 2
 rapunkelklocka 10
 renlosta 5
 revig blodrot 12
 revsvaltning 9
 riddarsporre 15
 rosenbjörnbär 13
 rosenlök 14
 rutlåsbräken 10
 ryl 5
 rysk drakblomma 5
 råglösta 5
 röd nattskatta 3
 röd skogslilja 10
 rödlänke 17
 rödsäv 14
 saltmaskros 8
 saltmälla 5
 saltstarr 15
 sanddraba 5
 sanddådra 10
 sandlusern 7
 sandmälla 5
 sandtimotej 7
 sankmaskros 4
 selleri 3
 sjötätel 10
 skaftslamkrypa 5
 skevmaskros 8
 skogsfru 15
 skogsklocka 15
 skogssvingel 11
 skärblad 6
 slätterfibbla 11
 slättergubbe 9
 smal bandtång 9
 smal käringtand 17
 smalbladig lungört 8
 smalfjällig strandmaskros 8
 smätörel 11
 sommarfibbla 17
 sommarklynne 14
 spetsnate 12
 spindelört 19
 spjutsporre 6
 stallört 12
 stenföt 17
 stinkmälla 3
 stor bockrot 17
 stor haverrot 14
 stor ögonröst 6
 storfryle 12
 storgroë 18
 stortimjan 13
 strandbräsma 5
 strandlummer 17
 strandstarr 15
 strandsötväppling 3
 strandvallmo 16
 strandviol 19
 strävlosta 15
 styvnate 7
 svartandad maskros 19
 svedjenäva 16
 svärdkrissla 11
 sydspärjel 18
 taggkörvel 9
 tistelsnyltrot 7

toppjungfrulin 12
 tovsippa 14
 trollsmultron 11
 uddbräken 7
 uddnate 18
 vattenstånds 13
 vildris 12
 vit kattost 12
 vit sminkrot 15
 vittätel 9
 vityxne 8
 västgötamaskros 4
 västgötamåra 16
 västkustros 8
 åkerfibbla 11
 åkerkulla 14
 åkerkål 15
 åkermadd 8
 åkerranunkel 13
 åkerrättika 13
 åkerrödtoppa 17
 åkerskallra 4
 åkersyska 13
 ädelmynta 7
 äkta daggvide 13
 ängskorn 6
 ängslost 5
 ängsnattviol 17
 ängssalvia 8
 ängsskära 18
 ängsstarr 15
 ängsögontröst 2
 ärtvicker 9
 ävjebrodd 17
 ävjepilört 17
 ölandskungsljus 9

FLORAVÄKTARE och meddelare 2016

ANi Aimon Niklasson
 ARS Alf-Rune Sandberg
 BGu Birgitta Gustavsson
 BLi Birgitta Lindqvist
 CDa Christina Dahlqvist
 CJL Carl-Johan Lidén
 EAn Eva Andersson
 ELj Erik Ljungstrand
 ESa Enar Sahlén
 GuB Gun Börjesson
 HNo Harald Nordius
 JKu Jan Kuylentierna
 JAn Jonas Andersson
 JöG Jörgen Grahn
 KAJ Kurt-Anders Johansson
 KEr Kjell Eriksson
 KHa Kenneth Hansson
 KKj Karin Kjellberg
 LAn Lars Andersson
 LEN Lars Erik Norbäck
 LHe Lars Hellman
 LLi Lars Lindqvist
 LSu Lennart Sundh
 LWa Lennart Walldén
 MJo Michael Johansson
 MRö Marie Rönnbäck
 PLO Per-Lennart Olausson
 REr Rolf Enander
 RGA Roger Gahnertz
 RGC Rolf-Göran Carlsson
 RSv Ralf Svensson
 SSV Sören Svensson
 UBA Ulla-Britt Andersson, Trollhättan

En bok om tall

Aimon Niklasson

Trolltjärn 18, 436 40 Askim, aimon@bahnhof.se

Bengt Ehnström har gjort det igen!? Jo skrivit en mycket initierad bok på temat "ett träd i taget" och biologisk mångfald. Nu om *Tall*, – *en tallrik biologisk mångfald*.

Tidigare böcker är *Sälg – livets viktigaste frukost*, *Asp – darrar min asp*, *myllrar min värld* och *Björk – svart på vitt om myllrande mångfald*. Alla är guldgruvor för den som är nyfiken och

vill försöka lära sig mer om livet och framförallt samspelet i naturen. Från alla vetgiriga barn som liksom Bill Wattersons serietecknade lille 6-årige Kalle, som efter ett antal osäkra svar från sin pappa undrar om man inte behöver någon form av examen för att bli pappa, till politiker som nog ibland behöver veta mer för att kunna fatta kloka beslut inför framtiden.

En sådan här bok skulle kunna bli knastertorr, men dels är texten i sig mycket intressegivande och dels förekommer på varenda sida flera superbt målade insekter, ibland miljöer, gnagmönster, skador, fåglar och växter samt inte minst svampar, av Martin Holmer som bidrar till att boken blir en ”pärla”. Visste ni föresten hur en grötkräkla ser ut?

Boken inleds med en kort beskrivning över tallens historia. Till och med bilder av Albert Engström finns med som exempelvis ”Motsolsdriven tall” från Gotska Sandön 1926. I boken följs vad som händer kopplat till tallens ålder –

från frötall till multnande låga. Det är ett långt tidsperspektiv för nutida människor som Bengt även tidigare har varit inne på exempelvis i *I roten på en gammal stubbe*. Vissa samspel är ganska intrikata som exempelvis att vissa skalbaggar ”odlar” svampar och myxomyceter till sina larver inne i gångarna. Och det finns insekter med ”andrahandskontrakt”!

Vår tall *Pinus sylvestris* uppges ha 110 artfränder men ingen är så utbredd som vår art som åtminstone förr i tiden ofta kallades fura. I Hälsingland finns en tall som anses ha grott år 1245! Tallen uppges täcka 39 procent av vår skogsmark. Den viktiga trätjärnan utvanns från tall och utgjorde under slutet av 1600-talet upp till 8 % av landets råvaruexport. Ja mycket mer finns att läsa i denna lilla trevliga bok och även om man vid en vandring i skogen inte får se alla de 366 olika skalbaggar som är mer eller mindre knutna till just tall varje gång eller ens under en livstid, så är det fantastiskt att förstå hur mycket det finns som är dolt. En bok som denna kan verkligen göra skillnad! Trots att jag inbillade mig att jag kunde en del och tyckt mycket om trädet, som rodnar i aftonsolen, så fylls jag nog nu med mer vördnad.

Till flugblomstret i pyjamas

Eva Falk

Smörgatan 104, 412 76 Göteborg, eva.falk@stax.se

På pingstaftons morgon år 1946 klev sex fjortonåriga, växtintresserade skolflickor på tåget vid Västgötabanans station i Göteborg. Målet var Kinnekulle.

Väldigt glada var vi över att alla våra föräldrar hade visat sig positiva till de planer, som vi lagt fram tidigare under våren, om att göra en flerdagarsexpedition med vår nystartade botaniska skolförening till avlägsna, spännande marker. Dessutom var vi mycket stolta över att från skolan ha fått ett ekonomiskt bidrag, som mer än väl räckte till att täcka kostnaderna för två övernattningar på Råbäcks vandrarhem på Kinnekulles nordvästsluttning.

Efter att ha installerat oss på vandrarhemmet gav vi oss hän åt ett ivrigt botaniserande bland ramslöken i de närliggande Munkängarna. För att få en överblick av landskapet begav vi oss därefter upp på Högekullen. Tyvärr överraskades vi där av en kraftig regnskur. Alldeles dyblöta fick vi dra oss inomhus och ägna resten av dagen åt att examinera och pressa alla våra fynd, men också åt att planera morgondagens vandring till Österplana hed.

Vi vaknade på morgonen till en strålende varm och solig dag, men vi gjorde snart en nedslående upptäckt. Våra kläder hade inte hunnit torka under natten. Eftersom vårt förråd av ombyteskläder var starkt begränsat, tog vi snabbt ett rationellt, men för den tiden säkert ganska djärvt beslut, nämligen att använda oss av våra nattkläder. Till stor

Flugblomster av senare datum
Foto: *Evastina Blomgren*

del iförda våra pyjamasar vandrade vi sålunda mot den hägrande heden. I våra blanka bleckportörer låg smörgåsar för en heldagsutflykt.

Alvarmarkerna vid Österplana levde upp till våra högt ställda förväntningar. Vi kunde frossa i för oss nya arter. I mitt äldsta, starkt medfarna och nu sedan länge pensionerade, exemplar av Kroken har jag bland annat bockat av backtimjan och harmynta. I absolut särklass stod förstas mötet med det efterlängtrade flugblomstret. När jag tänker tillbaka på mitt långa och rika botanistliv, är det utan tvekan just det fyndet som fyllt mig med den allra största lyckan.

Jag har inget minne av att vi mötte några människor på heden. Turismen var ju inte så välutvecklad på den tiden, men sannolikt befann sig även andra besökare där en vacker pingstdag. Man kan undra vad de tänkte om oss – sex pyjamasklädda skolflickor, som långsamt vandrade fram och tillbaka med näsorna hela tiden pekande mot marken.

Samla styvfibblor i Västergötland och gör märkliga återfynd!

Anders Bertilsson

Västangårdsvägen 4K 565 31 Mullsjö, bertilsson.gravsjo@telia.com

Under de senaste åren har jag hjälpt Tommy Nilsson från Virserum att samla in styvfibblor både under våra gemensamma utflykter i landskapet och på egna insamlingsresor. Det har därför inte blivit några nya skogs- och hagfibblor i Västergötland sedan jag skrev i *Calluna* om de senaste tilläggen till landskapets fibbleflora. I dessa redogjorde jag för två märkliga återfynd. Det ena var *Hieracium macradenium* (tofsfibbla) som samlades av A. Hülphers i ”granskog på lerskiffer” vid Klasborg, Skövde 1943. År 2004 passerade jag nedför backen mot Klasborg och såg fibblor i kanten av skogen. Jag samlade in några exemplar och Torbjörn Tyler bestämde ett par belägg till denna östsvenska art, som nu var återfunnen på sin då enda kända lokal i Västergötland.

Det andra märkliga återfyndet av en art, som endast hade en lokal i landskapet, var *Hieracium mediiforme* (malmefibbla) samlad av J. A. O. Skårman vid granngårdarna ”Eriksåsen” och ”Eriksbacken” i Finnerödja 1923. År 2005 körde jag den lilla vägen förbi Eriksbacken och i en bred remsa med slätterängspräglad vegetation mellan vägen och staketet stod några fibblor. Ett belägg bestämdes till *Hieracium mediiforme* vilket bekräftades av Torbjörn Tyler, som kunde gratulera till ett märkligt återfynd av arten på dess västligaste utpost. Huvudsakligen finns malmefibblan i Södermanland och Närke.

Gruppen styvfibblor, *Hieracium* sect. *Tridentata* har negligerats under en lång följd av år. På Riksmuseet finns kollektioner från slutet av 1800-talet till omkring 1930, mestadels samlade och beskrivna av Hugo Dahlstedt, Karl Johansson och Gunnar Samuelsson. Ragnar Ohlsén samlade också styvfibblor in på 1940-talet från Västergötland. De senaste årens nyvaknade intresse för andra grupper av hökfibblor har inte gällt styvfibblorna förrän Tommy Nilsson för omkring tio år sedan bestämde sig för att lära sig känna igen Sveriges styvfibblor genom att fotografera av typexemplar och göra utförliga beskrivningar. Det rör sig om cirka 150 arter.

Tommy samlade flitigt framför allt i Småland och fick hjälp av mig och andra samlare i Halland, Dalsland och Östergötland och högarna av styvfibblor växte i Virserum. Många gick att sätta namn på och man kunde ana ett utbredningsmönster och nya utposter tillkom av tidigare kända regionala arter, men så småningom blev det klart att det fanns många obeskrivna arter. Tommy har redan publicerat ett antal nybeskrivningar av arter, framför allt från Småland i *Nordic Journal of Botany*. Redan i år kommer ett antal nya arter från Västergötland att publiceras.

I det senaste numret av *Parnassia* har Tommy skrivit om en för Småland ny

Hieracium pachycybe

styvfibbla, *Hieracium pachycybe*, som hittades vid Ekenässjön i Vetlanda. Han nämner där att äldre material av arten finns endast från typlokalen i Mariefred i Södermanland och från Mölltorp i Västergötland, vilket också framgår av K. Johanssons översikt över svenska styvfibblor 1929. Nya insamlingar av Tommy, finns från Östergötland och Närke. Dessutom fann Tommy den 2015 på ytterligare en lokal i Västergötland, nämligen i Udenäs vid vägskälet mot Klangahamn.

I *Parnassia* nämner Tommy inget närmare om lokalen i Mölltorp, men det kanske kan vara av intresse att här

redogöra för den. På Riksmuseet finns ett ark med påskriften ”*Hieracium* Vg Mölltorp, vid landsvägen norrut 29/6 1920 K. Johansson”. Arten var obestämd, men senare lägger Johansson till ”*pachycybe* Dt. det K. Joh. 1928”. Jag har registrerat alla fibblor från Västergötland och tog fram alla samlade den 29/6 1920. Man kan med ledning av dessa anta att Johansson steg av tåget vid Mölltorps station – på den nu nedlagda järnvägen mellan Skövde och Karlsborg – och sedan färdades norrut på något sätt; dagens sista insamling var ett par mil längre norrut vid Överby gästgivargård i Udenäs.

År 2009 var Tommy och jag på jakt efter fibblor i Tiveden och hade väl en tanke på att kunna återfinna *Hieracium pachycybe* eftersom Tommy tagit med sig pärmerna med tyfotografier. Vi körde landsvägen norrut från Mölltorps station och efter villabebyggelsen spanade vi efter fibblor och snart såg vi *Hieracium patagiarium*. Även denna styvfibbla var samlad av K. Johansson, och snart kunde Tommy utropa att *H. pachycybe* också fanns i skogsbrynet i en gles vegetation. Denna fibbla, som saknar svenskt namn liksom alla andra styvfibblor, har ett udda bladverk med ett par, framför allt på de övre bladen, stora och något asymmetriskt placerade tänder. De nedersta bladen är helt olika, de är ganska breda och tydligt sågtandade. Allt detta stämde väl överens med pärmens foto och även holkarnas karaktärer stämde.

Alltså ett mycket roligt återfynd, troligen tack vare den stabila miljön med en gles ängsartad vegetation i skogsbrynet, även om skogen säkert avverkats då och då. Miljön har också medverkat till att vårt exemplar hade välutvecklade nedre blad och det är av största vikt när man samlar

Hieracium patagiarium

styvfibblor att få med de nedersta bladen eftersom de kan ha viktiga karaktärer. Samla därför inte fibblor i tät och gödselpåverkad vegetation på åkerrenar och dikeskanter där de nedersta bladen fort vissnar bort.

Litteratur

Bertilsson, A. 2012. Tillägg nr 2 till Västergötlands hökfibblor 2009-2011. Calluna 29 (3).

Bertilsson, A. 2014. Tillägg nr 3 till Västergötlands hökfibblor 2012-2014. Calluna 31 (4).

Bertilsson, A. & Tyler, T. 2010. Tillägg till Västergötlands skogs- och hagfibblor 2003-2009. Calluna 27 (1).

Nilsson, T. 2017. Hieracium pachycybe – en ny styvfibbla i Småland. Parnassia 30 (2).

Johansson, K. 1929. Svenska Hieracia Tridentata Fr. I Arkiv för Botanik 22A. N:o 12.

Börjes blomkluringar

Bättre erkänna än snärja sig.

Hellre raka rör än snårvinda.

Sågverkets telefonnummer: trä, trä, fura, fura, en.

Allt är inte Silene som glimmar.

Hellre piggrö än sömntuta.

Till minne av Helny Rendahl

Vår medlem - i Botaniska Föreningen i Göteborg och i Västergötlands Botaniska Förening - Helny Rendahl avled 26 mars 2018. Hon blev 86 år.

Helny hörde till de aktiva medlemmar som ofta sågs på BFiG:s medlemmöten och som deltog i exkursioner även efter att en stroke försämrat hennes hälsa. Då bytte hon ut sin cykel mot en rullator.

Helny var småländska, född 29 juni 1931 i Ålem. Hon utbildade sig till och verkade som arbetsterapeut på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. I många år var hon bosatt på Hisingen och dess flora var hon väl förtrogen med. Hon inventerade för Bohusläns flora i Björlanda som var hennes dåvarande hemsocken och hon ledde exkursioner och blomstervandringar ett flertal gånger i Kallhedslunden, Fågelvik, Sillvik och Krokängsparken på Hisingen.

Helny hade många intressen utöver botaniken. Geologi var ett. Konst ett annat. Att hon själv kunde teckna visas nedan. Hennes inventeringscykel är fylld av växter, florer och kaffetermos. Bilden var ursprungligen publicerad i Vrivrånge och därefter i Bohusläns flora.

Birgitta Herloff

Kransalger fra alvaret i Østerplana hed och vall

Anders Langangen (text och foto)

Hallangerbakken 82b, 1256 Oslo, Norge, langangen@hotmail.com

Jeg har undersøkt to lokaliteter i Østerplana hed och vall naturreservat i Västra Götalands län. Begge ligger langs Alvarvegen ved Østerplana kirke, den ene (lok. 1) ca. 350 meter øst for innkjøringen til kirken og den andre (lok. 2) ca. 300 meter ved parkeringsplass vest for innkjøringen til kirken.

I Kinnekulle som dette området er en del av er det mye alvarmark. Det er en vegetasjonstype som ellers i Sverige bare finnes på Øland og Gotland. Alvar utvikles på horisontalt liggende kalkfjell

hvor det etter hvert blir et tynt lag av forvittringsjord. På våren og forsommeren har alvaret en rik vegetasjon av bl.a. orkideer.

På begge lokalitetene har det blitt tatt ut kalkstein og som følge av dette har det blitt forsenkninger og groper som når det nedbør fylles med vann. Slike vannsamlinger er grunne og kan tørke helt inn ganske tidlig i sesongen. Derfor blir leveforholdene vanskelige for dyr og planter som lever der, mens flere kransalgearter (*characeer*) klarer seg utmerket i slike lokaliteter. De

Figur 1 A. Lokaliteten sett fra Alvarvegen 30.6. 2017

B. Borststråfse *Chara aspera*

to artene som er funnet i de to lokalitetene, borststråfse *Chara aspera* og gråstråfse *Chara contraria* oppgis ofte som typiske for slike steder (Königsson 1962, Forsberg 1965). Begge artene er kjent fra Kinnekulle (Hasslow 1931) og finnes sannsynligvis også i flere vann her. I en undersøkelse av alvarsjøer på Øland ble det funnet til sammen seks forskjellige arter i slike sjøer (Langangen 1996).

En bestemmelsesnøkkel for svenske kransalger er skrevet av Blindow et al. (2007).

Lokalitet 1. Tidligere kalkuttak med horisontale lag av kalkstein. I bunnen av uttaket er det et 10-20 cm dypt, grunt vann, noe uregelmessig og ca. 90 m × 70 m i utstrekning. Bunnen er et tynt lag av kalkgyttje eller sort, løs jord i den nordøstre delen som er sterkt påvirket av frittgående kyr. Dette er også en sannsynlig årsak til en økende eutrofiering av vannet. Figur 1 viser et belte av vass *Phragmites australis* langs kantene og

noe ute i vannet, dessuten kolonier med säv *Schoenoplectus lacustris*, kärrsälting *Triglochin palustris* og myrtåg *Juncus alpinoarticulatus*.

Bunnen er stort sett dekket av tette matter med kransalgen borststråfse, noe mindre i den østre delen av vannet hvor det er mer eutrofierte forhold. Borststråfsen er en liten kransalge, og her opp til 6-7 cm lange, 0,5 mm tykke stengler med lange piggceller (se figur 1B). Arten er ofte steril i ferskvann, men her ble det funnet en god del fertile individer, hannplanter med små, røde antheridier og hunnplanter med brune oogonier og noen med svarte oosporer. Ellers er arten lett kjennbar ved å ha runde, hvite bulbiller på festeorganene.

Lokalitet 2. Tidligere grunt kalksteinuttak (50 × 50 m) hvor den om våren er en meget grunn alvarsjø. Den tørker fort inn hvis det ikke kommer ny nedbør slik det var i slutten av juni 2017. Området var sterkt påvirket av dette, større områder med lite vegetasjon, mye myrtåg eller tett

Figur 2. Oversiktsbilde. Kalksteinhorisonten lengst vekk. 30.6. 2017

Figur 3. A. Tørkede eksemplarer av gråsträrfse på oppsprukket kalkmergeldbunn. Foto 30.6.2017.

B. Gråsträrfse (del med en krans og formeringsorganer).

vegetasjon av vass. I forgrunnen på figur 2 ses også enkelte skudd av kaveldun (*Typha* sp.). På bunnen her lå det ganske tett med eksemplarer av gråsträrfse. På fuktige steder grågrønne og på tørre steder tørkede, hvite eksemplarer (figur 3A).

Gråsträrfse er også en relativt liten kransalge, normalt 10-20 cm lange individer med stengel til omtrent 0.5 mm bred. Her på denne lokaliteten var individene ikke mer enn 1-2 cm lange, og på steder med noe fuktighet i kalkmergelen fortsatt fint utviklet. Sterkt inkrusterte, fertile og grågrønne av farge. Barken på kransgrenene er lite utviklet (figur 3B). De har fortsatt små oogonier og små røde antheridier. Stengelen er smal og uten pigger (bare papiller). Denne arten har begge typer formeringsorganer på samme plante.

Litteratur

- Blindow, I., Krause, W., Ljungstrand, E. & Koistinen, M. 2007. Bestämningsnyckel för kransalger i Sverige. - Svensk Botanisk Tidskrift 101: 165-220.
- Forsberg, C. 1965. - Environmental conditions of Swedish charophytes. Symb. Bot. Ups. 18 (4).
- Hasslow, O.J. 1931. Sveriges Characeer. - Botaniska Notiser 1931: 63-136.
- Königsson, L.K. 1962. Dröstorps Mose. A study of the morphology and strategraphy of an alvar fen on Öland and the vegetation history of the alvar. - Geol. Fören. Förhandl. 84: 88-118.
- Langangen, A. 1996. Kransalgene i noen kunstige alvarsjøer ved Greby steinbrudd på Öland. - Krutbrännaren 5: 91-97.

Citat och vårglädje

Birgitta Herloff

Skepparegången 6, 413 18 Göteborg, birgitta.herloff@gmail.com

I romanen *Koka björn* av Mikael Niemi, 2017, får vi följa den lille samepojken Jussi som prosten och botanisten Lars Levi Laestadius tagit hand om efter att han hittat honom utsvulten och trasig vid en vägkant. Till stor del är romanen en detektivhistoria men det är Jussis utveckling till botanist som för mig är den stora behållningen.

”Det var prosten som lärde mig se. Att världen omkring en kan förändras enbart genom ens blick. Hela min uppväxt hade jag vandrat genom fjälldalar och björkskogar, korsat tallhedar och plaskat över gungande myrmarker. Det här landskapet var mitt, jag kände det utan och innan, detta karga nordanland med sina steniga älvstränder och ringlande djurstigar.

Och ändå hade jag knappt sett något alls.

Jag minns när prosten tog mig med på en av sina exkursioner. ... Mot aftonen slog vi läger på en lehto, omgivna av ett blött mosaikformat myrlandskap. Vi var båda trötta, jag gjorde upp eld och började förbereda vårt nattläger. ... Myggen surrade och bet. Prosten erbjöd mig becolja, men i stället drog jag loss en näve barrlika blad från en stängel intill mig, krossade dem och gned in handlederna. Det doftade kryddigt och insekterna vek undan.

– Skvattram, sa han. – Vad? – Plantan som

du gned in dig med. Ledum palustre.

Han kom på fötter med iver i blicken.

– Följ mig! ... Jag märkte hur han blev ivrig, han skyndade på stegen, nacken blev krum medan blicken for åt alla håll. Jag har länge velat besöka denna örtagård, sa han. Och äntligen står jag här inför all rikedom.

Jag tittade. Det var en myr. Den var vidsträckt och blöt. – Vad ser du, Jussi?

– Ingenting.

Han vände sig halvt om och smålog.

– Ingenting? Allt det här då? – Gräs. – Nej, Jussi. Det är inte gräs. Det är starr. – Jaså, starr. Ja, då ser jag starr.

... märker du hur många olika arter här finns. – Ser du dem? – Nej. – Och titta där borta! Dem skall vi granska närmare i morgon, se så de lyser! – Menar prosten blommorna – Orkidéer, Jussi. Orkidéer här i vårt kärva nordanland. Se där, alldeles framför dig!

Jag blickade ner. En liten stängel stack upp vid min fot, jag hade nästan trampat på den. ... Där jag förut bara sett träd, gräs och mossor mötte jag nu en tusenfaldig rikedom. Vart jag än vände blicken väntade nya upptäckter. Och allting kunde namnges, insorteras på en egen sida i Guds väldiga lexikon. ...

Det var mästaren som lärde mig hemligheten med minnet. Kunskapen fastnade bäst genom ögonen. ... På det viset bevarades en bild i ens inre. Och nästa gång man stötte på den,

om det så var tio år senare, så väcktes igenkännandets glädje. ... Efter många vandringar med prosten förändrades mitt sätt att se. Växterna och träden förvandlades till vänner, till individer jag lärde känna som levande väsen. 'Jaså, här står du och lapar sol. Och där har du din bror och syster.' Jag kände återseendets glädje när sommaren kom, jag såg fram emot att möta varje ört och lärde mig när den kunde ha sin blomning. Just det att växterna blev välbekanta gjorde att min blick för det som avvek blev skarp. Mitt i en våt granskog kunde jag möta något nytt och obekant. Förut skulle jag ha trampat på utan att tänka desto mer på det. Men nu stannade jag och pekade. Prosten nickade glatt. – Corallorhiza trifida, sa han. Korallrot. Inte alldeles vanlig här i norr; bra Jussi, bra. ...

Snart skulle även hon bli min vän."

Min vän vårälsklingen* har äntligen visat sig. Efter en kall och utdragen

senvinter blev det åter dags att träffa på en *Draba verna* i knopp. Den stod där i ett varmt läge på gården i månadsskiftet mars/april. I en liten skål i köksvärmen slog en blomma ut och jag tittade noga på den i min guldlupp.

Ja, jag har fått årets guldlupp av Svenska Botaniska Föreningen. I motiveringen stod bland annat "som redaktör för tidskriften Calluna ... har Birgitta gjort tidskriften till en botanisk tidskrift i Sverige att räkna med."

Förvånad, glad och hedrad blev jag och kan inte låta bli att skryta om det! En god vän kommenterade "ja, de får väl passa på medan du fortfarande lever". Så sant, jag har nyligen passerat 80. Men jag hoppas orka med ytterligare några nummer av Calluna. Och jag hoppas också att jag får in flera roliga botaniska minnen från er läsare. Att exkurrera i pyjamas (se sidan 23) är väl svårslaget. Eller?

* För ett år sedan berättade jag i Calluna att nagelörten heter vårälskling på finlandssvenska

Nu står den igen på vår gård.
Den kom trots att vintern var hård.
En knopp tittar upp
mot gyllene lupp.
Snart lyser den vit i sin blomård.

Bild ur C.A.M. Lindmans flora

Manusstopp för Calluna (3) 2018

Manuskript till Calluna häfte 3, 2018 skall vara redaktionen tillhanda senast den 1 augusti. Mejla helst ditt manuskript som oformaterad wordfil, bilder i JPEG och tabeller i excel som bifogade filer till birgitta.herloff@gmail.com.

Postadress och telefon:

Birgitta Herloff, Skepparegången 6, 413 18 Göteborg tel. 031 - 12 23 90.

Ring gärna i förväg och berätta vad du tänker skriva om.

Västergötlands Botaniska Förening säljer

Västergötlands flora, 743 sidor	200:-
Västergötlands flora, Supplement 1, 53 sidor	20:-
Västergötlands flora, Supplement 2, 32 sidor	20:-
Västergötlands Flora CD	50:-
Botanisk Västgötalitteratur, 63 sidor	50:-
Floran i Habo kommun, 256 sidor	150:-

Eventuell portokostnad tillkommer

Botaniska Föreningen i Göteborg säljer

Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar (Fries 1971), 453 sidor	100:-
En frisk och blomstrande perenn (Bernström 1989), 144 sidor	100:-
Medlemmar i BFiG kan köpa böckerna med medlemsrabatt för	75:-

Innehåll

- 1 Niklasson, A. Ordföranden i BFiG har ordet
- 2 Johansson, M. & Sahlin, E. Rödlistan för Västergötland
- 21 Niklasson, A. En bok om tall
- 23 Falk, E. Till flugblomstret i pyjamas
- 24 Bertilsson, A. Samla styvfibblor i Västergötland och gör märkliga återfynd!
- 26 Börjes blomkluringar
- 27 Till minne av Helny Rendahl
- 28 Langangen, A. Kransalger fra alvaret i Østerplana hed och vall
- 31 Herloff, B. Citat och vårglädje
- 33 Manusstopp för Calluna (3) 2018
- 33 Föreningarna säljer

RÖDLISTADE ARTER

Framsidan: smalbladig lungört

Överst från vänster: skogsklocka, färgginst, grådådra och piggstistel

Ovan: backsippa, ljungögontröst, knippnejlika och tistelsnyltrot

Foto: Karin Kjellberg